



Kuva AtelierNyblin / Metlan kuva-arkisto.

Viljo Holopainen

*13.3.1916 † 9.4.2011

Suomalaisen Tiedeakatemian pitkäaikainen jäsen, professori Viljo Emil Holopainen kuoli kotonaan Kuopiossa 9.4.2011. Hän syntyi 13.3.1916 Riistavedellä maanviljelijäperheeseen, ja oli kuollessaan 95-vuotias. Holopainen kirjoitti ylioppilaaksi Kuopion yhteiskoulusta vuonna 1936 erinomaisin arvosanoin, viisi laudaturia, mikä tuohon aikaan oli poikkeuksellista maalaispojalta.

Professori Holopainen hakeutui opiskelemaan Helsingin yliopiston maatalous-metsätieteelliseen tiedekuntaan ja valmistui metsänhoitajaksi vuonna 1940. Metsänhoitotutkinnossa hän suoritti laudatur-tason opinnot metsänhoidossa, metsäpolitiikassa ja metsäteknologiassa sekä cum lauden metsänarvioinnissa. Maatalous-metsätieteiden kandidaatiksi hän valmistui vuonna 1947 saaden pro gradu -työstään korkeimman arvosanan laudatur. Samanaikaisesti hän opiskeli myös valtiotieteellisessä tiedekunnassa valmistuen valtiotieteen kandidaatiksi 1950 pääaineena kansantaloustiede ja metsätaloustieteen kansantaloudellinen suunta, molemmat erinomaisin tiedoin. Maatalous-metsätieteiden tohtoritutkinnon Holopainen suoritti vuonna 1950 aiheenaan *Eräiden*

Suomen kaupunkien halkojen hankinta-alueet. Apulaisprofessorin pätevyyden hän saavutti seuraavana vuonna ja dosentin pätevyyden vuotta myöhemmin. Heti tämän jälkeen vuosina 1950–1951 hän opiskeli British Councilin stipendiaattina London School of Economicsissa erityisesti kansainvälisen kaupan sekä hinnanmuodostuksen ja suhdannevaihtelujen teoriaa. Myöhemmin vuonna 1964 hän oli Asla-Fulbright-tutkijastipendiaattina Yhdysvalloissa aiheenaan metsä- ja puutalouden markkinaennusteet.

Jo ennen jatko-opintojaan professori Holopainen työskenteli Pohjois-Savon metsänhoitolautakunnan piirimetsänhoitajana vuosina 1944–1948. Tämän jälkeen hän siirtyi tutkimusalalle Metsäntutkimuslaitoksen assistentiksi ja väitöskirja valmistui nopeassa tahdissa. Käytännön metsätalouden piiriin Holopainen siirtyi jälleen toimien Keskusmetsälautakunta Tapion toimistöpäällikkönä vuosina 1952–1954. Helsingin yliopiston metsätalouden apulaisprofessorina hän oli vuosina 1954–1962 ja puumarkkinatieteen professorina vuosina 1962–1964. Metsäntutkimuslaitoksen ylijohtajaksi hänet nimitettiin vuonna 1964, mistä virasta hänelle myönnettiin ero vuonna 1980.

Laajat ja monipuoliset akateemiset opinnot ja opetustyö yliopistossa sekä käytännön metsätaloudessa hankittu kokemus antoivat Holopaiselle poikkeuksellisen hyvät edellytykset menestyä suuren tutkimuslaitoksen johtajana. Varsinaisen elämäntyönsä Holopainen tekikin Metsäntutkimuslaitoksen ylijohtajana. Hänen kaudellaan Metsäntutkimuslaitos kasvoi koko maan käsittäväksi tutkimusorganisaatioksi. Tutkimusasemia perustettiin eri puolilla maata, jotta paikalliset olot tulisivat tutkimuksissa mahdollisimman hyvin huomiioon otetuiksi. 1960- ja 1970-luvuilla metsäntutkimus laajeni voimakkaasti perinteisten tutkimusalojen (metsänhoito, metsäteknologia, metsänarviointi, puumarkkinatiede) lisäksi uusille tieteenaloille. Laitokseen perustettiin useita uusia tutkimusosastoja professorin virkoiheen, ja perinteisiä osastoja jaettiin kahtia tieteenalan laajenemisen vuoksi. Suomen metsätieteellistä seuraa varten hän laati vuonna 1969 selvityksen *Metsäntutkimuslaitos tehostuvan metsätalouden aikana*.

Professori Holopaisen oma tutkimustoiminta keskittyi puumarkkinoihin ja niihin vaikuttaviin tekijöihin. Hän julkaisi lukuisia tutkimuksia, ei ainoastaan Suomea, vaan myös Pohjoismaita koskevia. Englanti oli 1950- ja 1960-luvuilla tärkeä suomalaisen puutavaran ostaja. Niinpä Holopainen tutki muun muassa Englannin kaivospuun tuonnin näköaloja ja havusahatavaran tuonnin vaihteluja ja niiden syitä. Niin ikään hänen mielenkiinnon kohteenaan oli koko Euroopan puutalouden kriisi. Nykyäänkin hyvin ajankohtaisesta asiasta, eli eri energiamuotojen edullisuudesta Suomessa Holopainen julkaisi vertailun kivihiilen ja halkojen kilpailusta.

Yksityismetsätalous ja sen kehittäminen kiinnostivat Holopaista monella tapaa. Tästä osoituksena ovat hänen tutkimuk-

senza yksityismetsätalouden edistämistoinnasta, metsänhoitolautakuntien toiminnasta, eri metsänomistajaryhmistä metsätalouden harjoittajista, yksityismetsien luovutusmääristä, maatalo- metsätalouden kehittämisestä sekä metsä- ja puutalouden organisaatiosta. Holopaisen laajalalaisesta kiinnostuksesta metsätalouteen kokonaisuudessaan osoittaa perusteista lähtevä tutkimus, jossa hän selvitti Suomen metsänviljelyn tiheyttä toisen maailmansodan jälkeen ja sen vaikutusta metsätalouteen. Puumarkkinat ja metsätaloustuotteiden kysynnän voimakas riippuvaisuus suhdannevaihtelusta on aina ollut leimallista metsäsektorille. Tätä aihetta voidaankin pitää Holopaisen varsinaisena tutkimuksen kohteena. Hän julkaisi aiheesta lukuisia tutkimuksia, jotka käsittelivät Suomen sahatavaran viennin kausimaisuutta, metsä- ja puutalouden asemaa Suomen kansantaloudessa, raakapuun hintatasoa ja sen määrittämistä, hakkuun ja hintatilaston metodia, sahatavaran vientiä ja hintajoustoa, raakapuun markkinointia Suomessa ja Skandinavian maissa sekä selluloosan yhteismarkkinointia. Hän pyrki myös kehittämään metsätaloutta tutkimalla sen edistämistoimintaa Suomessa, metsäteollisuutta ja sen kehittämisen perusteita, Suomen metsätuotteiden viennin jalostusastetta sekä jalostusasteen kohottamisen merkitystä kansantaloudelle ja metsätaloudelle. Biologisetkaan aiheet eivät olleet vieraita Holopaiselle, sillä hän julkaisi tutkimuksia muun muassa hirvivahinkojen esiintymisestä yksityismetsissä ja peltojen metsityksestä Suomessa. Mielenkiintoinen on hänen tulevaisuutta luotaava julkaisunsa *Suomen metsien kehityksestä vuosina 1964–2000* (1965) eräiden muiden johtavien metsäntutkijoiden kanssa. Tällaisilla ennusteilla on suuri merkitys varsinkin metsäteollisuuden investoinneille.

Professori Holopainen oli paljon käytetty asiantuntija yliopistossa vastaväittäjänä ja asiantuntijana täytettäessä professorin virkoja. Tieteellisestä asiantuntijuudesta on osoituksena myös toimiminen monissa tieteellisissä säätiöissä ja organisaatioissa (muun muassa Suomen Kulttuurirahasto, Suomen Akatemian maatalous-metsätieteellinen toimikunta, Metsänjalostussäätiö, Suomen Luonnonvarain Tutkimussäätiö, Metsänjalostussäätiö). Hän oli jäsenenä ja sihteerinä myös valtakunnallisissa komiteoissa (metsätilastokomitea, metsätalouden suunnittelukomitea) sekä erilaisten neuvottelukuntien puheenjohtajana tai jäsenenä. Kansainvälistä toimintaa osoittaa jäsenyys Suomen FAO (Food and Agriculture Organisation) neuvottelukunnassa, IUFRO:n (Metsäntutkimusjärjestöjen kansainvälinen liitto) sektorin 31 puheenjohtajuus ja järjestön hallituksen jäsenyys, Suomen ja Neuvostoliiton välisen metsäalan tieteellisen-tekni- sen työryhmän suomalaisen puolen puheenjohtajuus sekä jäsenyys maa- ja metsätalousministeriön kansainvälisten maatalousasiain neuvottelukunnassa. Lisäksi Holopainen osallistui lukuisiin kansainvälisiin kokouksiin ja kongresseihin esitelmöitsijänä sekä kutsuttuna luennoitsijana ja tutkijana eri yliopistoissa. Professori Holopainen osallistui vielä eläkeläisenäkin ahkerasti julkiseen yhteiskunnalliseen keskusteluun ottamalla kantaa muun muassa metsäpolitiikkaan ja

metsätalouden ja luonnonsuojelun välisiin suhteisiin. Hän otti aktiivisesti osaa myös seurakuntatyöhön.

Professori Holopainen toimi Suomen Metsätieteellisen Seuran hallituksen jäsenenä, sihteerinä ja puheenjohtajana. Ansoitetaan Seuran hyväksi hänelle myönnettiin pronssinen Cajander-mitali ja Seuran mitali. Seura kutsui hänet kunniajäseneksi ja kunniapuheenjohtajaksi. Holopainen osallistui Seuran toimintaan aktiivisesti viime vuosiin saakka. Yhdessä puolisonsa Helvi Holopaisen kanssa hän lahjoitti Suomen Metsätieteelliselle seuralle alkupääoman rahastoon, jolla edistetään metsätieteellistä tutkimustyötä. Seuran hallitus jakaa vuosittain rahastosta apurahoja nuorille metsäntutkijoille, jatko-opiskelijoille sekä palkintoja pro gradu ja väitöskirjojen tekijöille. Suomalaisen Tiedekatemian jäseneksi professori Viljo Holopainen kutsuttiin vuonna 1975.

Professori Holopainen osallistui sekä talvi- että jatkosotaan ollen sotilasarvoltaan kapteeni. Hiihto kuului hänen mieliharrastuksiinsa, josta osoituksena on hänen voittonsa ikähyvityksineen Metsäntutkimuslaitoksen kilpahiihdoissa. Kanssaihmissään kohtaan hän oli aina ystävällinen ja kohtelias riippumatta siitä oltiinko samaa vai eri mieltä asioista. Hänessä sanottiin yhdistyvän savolainen vaatimattomuus ja panilaiseen kohteliaisuuteen.

Erkki Annila

Viljo Holopainen In memoriam

Viljo Holopainen, professor of forest product marketing and a member of the Finnish Academy of Science and

Letters, died on 9th April 2011 at the age of 95 years. He was born in Riistavesi, Eastern Finland, on 13th March 1916. After his ma-

trication with excellent grades in Kuopio in 1936, he began studying forestry at the University of Helsinki. He obtained a bachelor's degree in agriculture and forestry – silviculture, forest policy, forest technology, forest mensuration and management – in 1940 and a master's degree in 1947. At the same time he studied economics at the Faculty of Social Sciences and gained his master's degree in 1950. He then gained his doctorate in forest products and marketing in 1950 with a thesis on *The firewood supply areas of Finnish towns*. He qualified for an associate professorship in 1950, and in 1950-51 he studied international trade and price formation and economic fluctuation theory at the London School of Economics, to which he had won a scholarship from the British Council. Later on, in 1964, he received an Asla-Fulbright scholarship to the United States of America in order to study forest product marketing predictions.

Even before his postgraduate studies, Holopainen had worked as a district forester for the Northern Savo Forestry Board in 1944-48. After that he had moved to the Finnish Forest Research Institute, where he produced his doctoral thesis within a very short time. Returning to practical forestry, he then went to the Forestry Development Centre Tapio, acting as a department head in 1952-54. After this he moved back to the academic world again, as an associate professor of forestry at the University of Helsinki from 1954 to 1962 and thereafter as a full professor of forest product marketing until 1964, when he was appointed to director-general of the Forest Research Institute. Finally, after years of industrious and inspiring activity, he retired in 1980.

His broad and highly diverse academic studies and teaching at the university level combined with his experience in practical forestry gave Professor Holopainen an ex-

ceptionally good background for success as director of the Forest Research Institute, and he did indeed have a brilliant career in this position. It was during his term of office that the institute grew to the dimensions of a national research organization. Research stations were established in different parts of the country in order to take local circumstances fully into consideration, and in addition to traditional branches such as silviculture, forest technology, forest mensuration and management and forest product marketing, the institute expanded into new areas under his leadership in the 1960s and 1970s. New departments were established with a new post for a professor, or prevailing departments were divided because of the rapid development of the forest sciences. He also wrote a report for the Forest Research Institute in 1969, concerned with increasing the intensity of forestry.

Professor Holopainen's own studies focused on the marketing of forest products and factors affecting it. He published numerous papers on the subject, concerning not only Finland but also the other Nordic Countries. Since Great Britain was an important buyer of Finnish wood during the 1950s and 1960s, Holopainen studied trends in the import of pitwood to the UK, fluctuations in the imports of sawn softwood and their causes. As early as 1950 he published a paper on competition between coal and firewood which still remains as an important question nowadays.

Holopainen published many papers on private forestry, advocating its promotion and improvements in the size and structure of holdings, describing the main features of the activities of the district forestry boards and discussing the roles of different categories of forest owners as practitioner of forestry, the removal of timber from private forests, stumpage prices for round wood

and the development of forestry on the farms. His broad interest in forestry as a whole was demonstrated by his investigations into planting density after the Second World War and the effects of the war on forestry. Major fluctuations in markets and in the demand of forest products have always been characteristic of the forest sector, and this subject can be considered Holopainen's primary area of study, one on which he published numerous papers for example concerning the annual rhythm in Finnish exports of sawn softwood, the status of forest and wood economics in the Finnish national economy, the concept of a roundwood price level and its determination, the method of compiling felling statistics, the price elasticity in the supply of sawn timber for export, the marketing of roundwood in Finland and the Scandinavian countries and the central marketing of wood pulp.

Professor Holopainen assisted the development of Finnish forestry by studying the effects of forest improvement on employment and incomes, the relationship between forestry and the forest industries, the basis for the development of the forest industries and improvements in the refinement of forest products. He even examined biological topics such damage inflicted on private forests by moose and the reforestation of agricultural lands. His publication of *The development of Finland's forests in 1964-2000 in 1965* – together with other authors – is interesting because of the accuracy to which they were able to predict future developments in Finnish forestry. Knowledge of this kind is of vital importance for investments in the forest industries.

Holopainen was a much requested opponent for doctoral dissertations at universities and referee for the filling of professorships. He was a member of many scientific organizations and foundations and chairman, secretary or a member of numerous national committees. He also participated in international activities, being a member of the advisory board of the Food and Agriculture Organization (FAO) in Finland, a member of the governing board of the International Union of Forest Research Organizations (IUFRO), chairman of a scientific-technical working party on cooperation between Finland and the Soviet Union in forestry, a speaker at many international meetings and congresses and a visiting lecturer at a number of universities.

Professor Holopainen was a member of the Finnish Society of Forest Science and served as its secretary and chairman. The Society awarded him its own medal and also a bronze Cajander Medal and invited him to be an honorary member and honorary chairman. Together with his wife Helvi Holopainen, he donated the initial capital for a fund to award grants mainly to young forestry researchers. Professor Holopainen was invited to membership of the Finnish Academy of Science and Letters in 1975.

Professor Holopainen took part in the Winter War and the Continuation War with the military rank of captain. Even at an advanced age he participated in public discussions concerning forest policy and the relationship between forestry and forest conservation, for example. He was also active in church work, and was by nature always a friendly, polite person.

Obituary by Erkki Annala